

ג. הפמ"ג נסתפק אם יש לאמת המים שיעור (גובה י' ורוחב ד') רק מחוץ לחצר ולא בפנים, או רק בפנים ולא בחוץ. ונראה שאם יש לה שיעור בחוץ ולא בפנים - מותר (נתיבות שבת פ"י סעי' כח הע' קה ע"פ הרשב"א בעבוה"ק, וסברא היא דכל שבפנים אין לה שיעור - אינה נקראת כרמלית, ואינה חולקת רשות לעצמה).

(ע"ב) 'הכא ברשויות דרבנן' - ע"י בתוספות כאן, ובריטב"א הביא מחלוקת ראשונים בזה, והובאו שתי הדיעות בשו"ע (סי' שמו סעי' א) האם מותר להחליף ברשויות דרבנן דרך מקום פטור. וע"י ברמ"א (סי' שעב סעי' ו) ובמשנ"ב (שם ס"ק מט).

'אין חורין לכרמלית...אפילו תימא יש חורין לכרמלית הני מילי בסמוכה, הכא במופלגת' - רוב הראשונים פסקו כהדעה הראשונה בגמרא, דאין חורין לכרמלית, ואפילו רב אשי לא אמר להדיא דיש חורין, אלא רק אמר 'אפילו תימא' להגדיל תורה (רשב"א, ריטב"א, משמעות השו"ע סי' שמה סעי' יז, יד בנימין). ויש פוסקים כרב אשי דיש חורין לכרמלית בסמוכה (ריטב"א בשם יש אומרים, אך סיים דהראשון נראה עיקר. וע"י גאון יעקב דמסייע נמי להלכה דאין חורין לכרמלית ממה דקיי"ל כרבא דחורי רשות הרבים לאו כרשות הרבים. וע"ע ביאור הלכה שם ד"ה חורי, חזון איש סי' לב ס"ק יג, יד בנימין).

וע"ע ברש"י (ד"ה בסמוכה וד"ה במופלגת), ד'מופלג' לענין משך קאמר. ואולם הרמב"ם (פ"ד מהל' עירובין הכ"ד) יש לו פירוש אחר בסוגיין (ע"ש ובמגיד משנה. וע"י מגדים חדשים).

'גזוזטרא...עשו לה מחיצה בין מלמעלה בין מלמטה' - נחלקו הראשונים בפירוש המחיצה:

יש אומרים: 'למעלה' היינו על הגזוזטרא (כן מבואר מפרש"י, וכמובא בתוספות. והריטב"א הקשה בשם תוס' דא"כ לא מינכרא מחיצתא לשם מים, והרי לכו"ע חוץ מרבי יהודה בעי ניכר מחיצה לשם מים! ותיירץ דהכא כיון שהמחיצה היא סביב הנקב - שפיר מינכר לשם מים אף שהוא על הגזוזטרא. ולפ"ז מש"כ רש"י 'כל סביבותיו או סביב הנקב' - האי 'כל סביבותיו' קאי רק אלמטה מן הגזוזטרא, אבל למעלה לא מהני אלא סביב הנקב, וכמש"כ הגאון יעקב, ותמה בזה על לשון הטוש"ע סי' שנה סעי' א שמפרשים כפרש"י, ומשמע דאפילו על הגזוזטרא מהני כל סביבותיו, והרי לא מינכרא לשם מים! אמנם יש ליישב לכאורה ע"פ דברי הרא"ש סי' ח שכתב דגבי גזוזטרא - אפילו למעלה הוי היכר שעשוי לשם מים, ולא דמי לבתי כסאות דעיקר המחיצה לשם צניעות, ע"ש. [כל זה מיד בנימין]).

יש אומרים: 'למעלה' היינו מחוברת תחת הגזוזטרא, ו'למטה' היינו למטה במים - דאמרינן גוד אסיק (רמב"ם, מגיד משנה, רבנו יהונתן הכהן מלוניל על הרי"ף, מגיד משנה, ריטב"א בשם תוספות).

'וסתם אנשי טבריה כמי שלא יבטל ממלאכתו דמי' - נחלקו הראשונים בפי':

יש אומרים: בעלי מלאכה היו, ולא היו משכימים משום דניחא להו בַּטַל, אלא כדי שלא יבטלו ממלאכתן (רבנו חננאל, רש"י).

יש אומרים: פירות טבריה היו רטובים, והטל שעל הפסולת אינו מועיל להם אלא אדרבה הוא מרטיב אותם יותר ומזיק להם ומביאם לידי הפסד, ומה שהיו משכימים ומביאים - לא מחמת הטל היו עושים כן, אלא סתמא מפני שהיו טרודים לענינים אחרים, והרי הם כבשביל שלא יבטל ממלאכתו (רשב"א. משום דקשיא להו מהו 'כמי שלא יבטל ממלאכתו דמי' [או לפי גירסתו 'כשבביל שלא יבטל ממלאכתו'. וע"י בתוספות הרא"ש דפירש קרוב לדברי הרשב"א, אך הקשה מצד אחר).

יש אומרים: פירות טבריה היו רטובים ולא היו צריכים טל, ואנשי טבריה היו אנשים מעונגים, והשכימו לדרך תענוג (ריטב"א. משום דקשיא ליה כהרשב"א דלעיל, וגם פירושו קרוב לדברי הרשב"א דלעיל, אך שונה במקצת, ואכן צריך להבין כוונתו 'שהיו משכימים לדרך תענוג' מהו).

דף פח

'צריך לקמור' - יש כמה דיעות מה הטעם שהצריכו קמירה:

יש אומרים: דעל ידי זה הוה ליה מקום פטור (רש"י). ונחלקו בפירוש דבריו:

א. פירוש לפירושו, שכשהוא ברשות הרבים, אם הוא מגולה, פעמים שיעלה בקרקעית העוקה טיט ורפש וכיו"ב, ויתמעט גובהו מעשרה, ונמצא שהוא כרמלית, ואולי יפחת עוד פחות משלושה שהוא רשות הרבים, וכי זריק התם הרי הוא כשופך מרשות היחיד לרשות הרבים. אבל כשהוא מכוסה כולו מבחוץ ויעשו פיו ברה"י, לעולם דינו כרה"י, דהוי חורי רה"י, וכששופך - שופך מרה"י לרה"י (ריטב"א בפי' לפירושו של רש"י).

ב. ברש"י מבואר משום דהוי מקום פטור, ואינו ענין לחורי רשות היחיד. ועוד דא"כ למה במגולה לא הוי חורי רשות היחיד. ואפשר דס"ל לרש"י דחורים המפולשים למטה מי' הוי כרה"ר, וא"כ מה בכך שפיו על העוקה מבפנים, הא פיו להוציא המים הוי ברשות הרבים - וכיון דלמטה מעשרה הוא, הוי רשות הרבים. ולכן פרש"י דהוא מקום פטור, דשיעור מקום פטור הוא חצי אמה על חצי אמה ברום ג' אמות, המחזיק סאתים. וכל זה כשהוא מכוסה, ולכן לא יגלה אותו (בית מאיר סי' שנו, וע"ע ביאור הלכה שם).

ויש אומרים: הטעם הוא משום חשדא ומראית העין, שלא יאמרו בית של פלוני מקלח מים בשבת. אבל כשהוא קמור, היינו שהוא מכוסה ד' אמות ברשות הרבים, כיון שהוא רחוק מן החצר - תו ליכא חשדא, שהרי אין זה ניכר יוצאין מחבירו (ריטב"א בשם תוספות שכ"כ רשב"ם, אמנם הקשה הריטב"א על זה דהא להדיא מבואר בגמ' מטעם דתיימי מיא. ולכן הסכים לפרש"י וביארו כדלעיל).

ויש אומרים: משום תקלה ברשות הרבים, לכך צריך לקמור, היינו לכסות שלא יכשלו בה (קרבן נתנאל אות ד, ע"ש).

להכניס למחשב כשיתוקן:

?? לגבי 'מצד שאני' - שערי ציון תוניס

פרק תשיעי

דף פט

'כל גגות' - סיכום הסוגיא (עד צא סוע"א).

ר' מאיר: כל גגות העיר רשות אחת בפני עצמן, וכל החצירות רשות אחת בפני עצמן, וכל הקרפיות רשות אחת בפני עצמן (שמותר לטלטל בכל רשות הנ"ל דרך פתחים שביניהם או דרך כותל שאינו רחב ד' טפחים).

ומודה לאסור - כשיש גג גבוה י' או נמוך י', גזירה משום תל ברה"ר (דהוה רה"י ואסור ליכתף עליו. ברשב"א וריטב"א ומאירי כתבו דהלכה כר' מאיר בגזירה זו, אך ברמב"ם וטוש"ע וכל האחרונים לא נזכר כן, ומשמע דלא פסקו כוותיה אף בזה).

ונחלקו בשיטתו בכגון שהגגין הם של אדם אחד:

א - מותר לטלטל בכולן (כיון דניכרות המחיצות החיצונות, אמרינן גוד אסיק). אבל בין גג לחצר או קרפף אסור לטלטל אפילו כשהם של אדם אחד (גזירה משום תל ברה"ר, כדלעיל. כן משמע בתוספות, שכולם משום הגזירה הנ"ל. אבל ברש"י ובריטב"א משמע דרק לענין מגג לחצר הוא אסור מצד הגזירה, אך מגג לקרפף אסור גם בלא הגזירה, לפי שאין תשמישן שוה, דגג וחצר אין תשמישן תדיר משא"כ בקרפף. יד בנימין).

ב - אין מטלטלין בהן אלא ד' אמות (כיון דהוו יותר מבית סאתים, והמחיצות עשויות למטן, ולמעלן אינו מוקף לדירה).

חכמים: כל גג וגג רשות בפני עצמו, וכן כל חצר וחצר (וזהו כשכל אחד מהם של אדם אחר. אבל בשל רבים, הגגין והחצרות רשות אחת, והקרפיות רשות אחת, ולכן מותר לטלטל מגג אפי' של יחיד לחצר של רבים, אבל לא מחצר לקרפף אפי' שניהם של אדם אחד, ובקרפיות עצמן מותר אפי' הן של שניים).

ונחלקו בשיטתם בכגון שאין המחיצות ניכרות: